

مسائل اصطلاحنامه سازی در ایران از دیدگاه تهیه کنندگان اصطلاحنامه

فاطمه (بهار) رهادوست^۱ / آنسه حسینی زاده^۲

چکیده

مقدمه: هدف از پژوهش حاضر مطالعه مبانی نظری اصطلاحنامه سازی پیش از پیدایش وب و پس از آن و شناسایی مسائل اصطلاحنامه سازی در ایران از دیدگاه تهیه کنندگان و مترجمان اصطلاحنامه های منتشر شده در ایران است.

روش بررسی: ۶ نفر از اصطلاحنامه سازان (عبدالحسین آذرنگ، عباس حری، فاطمه رهادوست، فریبرز خسروی، ملوک السادات بهشتی، محمد هادی یعقوب نژاد) که مسئولیت تهیه ۱۲ اصطلاحنامه منتشر شده تا سال ۱۳۸۲ را بر عهده داشته اند، جامعه پژوهش را تشکیل می دهند. در این پژوهش برای نخستین بار از روش پژوهش کیفی استفاده شده است. روش گردآوری داده ها مصاحبه عمیق و ابزار آن برنامه مصاحبه است، اما برخلاف آنچه در پژوهش های پوزیتیویستی و کمی رایج است، مصاحبه ماهیتی گفتگویی دارد. پس از مصاحبه با جامعه پژوهش و مطالعه متون و منبع مرتبط، داده ها به گروه های متفاوتی دسته بندی و بر پایه معیارهای برشمرده شده در بخش روش شناسی تحلیل شدند.

یافته ها: عموم مترجمان از چند مشکل بنیادی رنج می بردند: (۱) نبود معادل های فارسی (۲) تفاوت املاهای واژه ها (۳) ابهام در معانی دقیق اصطلاحات (۴) مشکل ترجمه توصیفگرها و مفاهیم انتزاعی (۵) نبود یا کمبود منابع قابل اطمینان (۶) مشکل عدم دستیابی به صاحب نظران و منابع زنده و شورایی نبودن تصمیم گیری ها. مجریان با مشکلات گردآوری داده روبرو بودند که برخی عبارتند از: (۱) ضعف و ناکارایی نظام های ذخیره سازی و به عبارتی مسائل موجود در نمایه سازی، فهرست نویسی کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی (۲) ضعف و ناکارایی نظام های بازیابی یا مسائل موجود در خدمات مرجع کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی. مشکل انتخاب همکاران و متخصصان موضوعی مشکل دیگری بود که همه مجریان به آن اشاره کردند و از ناآگاهی متخصصان موضوعی از مفهوم اصطلاحنامه، کارکرد و کاربردهای آن و وقت نگذاشتن، بی علاقه‌گی و توجه نشدن متخصصان رنج برده اند.

نتیجه گیری: اغلب مسائلی که مصاحبه شوندگان تجربه کرده بودند، ماهیت مدیریتی و اجرایی داشت و تقریباً همه تهیه کنندگان از کمبود تعامل بین نهادهای مسئول در سطح نهادی و ملی رنج می بردند.

کلید واژه ها: اصطلاحنامه، کتابداری، اطلاع رسانی

مقدمه

ابزارها و روش هایی را برای مدیریت اطلاعات مطرح می کند. [۱].
تغییرات تکنولوژی نه تنها در پردازش اطلاعات که در گرایشات
کاربران نیز تأثیر گذاشته و در نهایت موجب بحران های فلسفی و
روانشناختی در کاربران شده است. کتابداران نیز همانند دیگر

در عصر الکترونیک و به ویژه با پدید آمدن اینترنت حجم
اطلاعات و تنوع آن به حدی بالا رفته است که راهکارهایی را
جهت جستجو و بازیابی بهینه اطلاعات می طلبد و لزوم وجود

۱- عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران
۲- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران؛
(نویسنده مسئول: Email: ahosseinizadeh@yahoo.com)

انسان ها، هم خود دچار تحولات عصر پست مدرن شده اند و هم با کاربران عصر پست مدرن روبرو هستند. در این میان کتابخانه ها نیز ضرورت تغییر را احساس کرده اند. بنابراین ارزش های حاکم بر کتابخانه دستخوش تغییر شده و تصویر نهادی کتابخانه جای خود را به تصویری پویا و سیال داده است، نقش کتابخانه ها تفاوت کرده و رسالت آن از اشاعه اطلاعات به تبدیل اطلاعات به دانش تغییر کرده است. [۲] این تحولات حاکی از آن می باشد که پارادایم کتابداری و اطلاع رسانی در حال تغییر است. نتایج پژوهش ها مؤید تحولی است که نه تنها در مبانی نظری و تعاریف آن، بلکه در نظام ها و کارکردها و ابزارهای این رشته از جمله اصطلاحنامه ها رخ داده است. [۳] به طوریکه در پارادایم جدید اطلاع رسانی، به جای انطباق بین اطلاعات ذخیره شده و نیاز کاربران، میانکنش بین اطلاعات و کاربران مورد نظر است. ما امروزه همزمان با انقلاب های تکنولوژیکی و پیدایش اینترنت و وب جهان گستر شاهد ظهور فرااصطلاحنامه ها و اصطلاحنامه های چندگانه هستیم، که همزمان با خود فرهنگ و نظریه های جدیدی را به ارمغان می آورند و افق های تازه ای را در برابر کاربران اطلاعات می گشایند.

پیدایش فرااصطلاحنامه ها و اصطلاحنامه های چندگانه و تحول نیازهای کاربرانی که از رسانه های جدید و اینترنت استفاده می کنند، ضرورت همگامی علم کتابداری و اطلاع رسانی را با این تحولات بیش از پیش تأیید می کند. لیکن این همگامی با توجه به ادبیات رشته و متون موجود دست کم در کشور ما رخ نداده است.

تاریخ تهیه نخستین اصطلاحنامه به سال ۱۸۵۲ میلادی باز می گردد که پیتر روژه واژه نامه انگلیسی خود را با عنوان اصطلاحنامه، واژه ها و عبارات انگلیسی تهیه کرد، در حالی که نخستین اصطلاحنامه در ایران به سال ۱۳۵۷ (۱۹۷۸ میلادی) بازمی گردد که محمد حسین دانشی و عبدالحسین آذرنگ اقدام به ترجمه اصطلاحنامه علم اطلاع رسانی و دکومانتاسیون کردند. [۴] از آن تاریخ تاکنون تنها ۱۱۴ اصطلاحنامه به زبان فارسی تهیه شده است که ۶ عنوان آنها ترجمه اصطلاحنامه های خارجی هستند و این تعداد به هیچ وجه متناسب با داعیه های ملی و فرهنگی کشورمان، چه پیش از انقلاب و چه پس از انقلاب نبوده است. از نظر کیفی نیز به ویژه در مبانی نظری تحول چندانی را

شاهد نبوده ایم. در واقع اصطلاحنامه سازی در ایران کماکان به صورت سنتی است و مسائل بسیاری دارد. در حالی که ایران به عنوان کشوری در حال توسعه نیازمند اطلاعات است و اصطلاحنامه ها کلید گردش روان اطلاعات و پویایی نظام ملی اطلاع رسانی اند. اگرچه تأسیس نهادی چون نظام ملی اطلاع رسانی نشانه مطرح شدن مسأله اطلاعات در کشور ماست، اما مطرح شدن مقوله اطلاعات در نهادها با درک اهمیت اطلاعات و سرمایه گذاری مادی و معنوی متفاوت است. با وجود تبلیغات فراوان درباره برنامه های توسعه پایدار، نه تنها برای پویا کردن نظام های ذخیره و بازیابی اطلاعات و پرداختن به اصطلاحنامه ها و فرا اصطلاحنامه ها برنامه ریزی درستی صورت نمی گیرد، حتی تلاش مناسبی برای معرفی و تبیین نقش و اهمیت اصطلاحنامه انجام نمی شود و حاصل این بی توجهی ها همین است که اصطلاحنامه و اصطلاحنامه سازی در ادبیات اطلاع رسانی کشور ما به لحاظ کیفی و کمی مهجور مانده است، به ویژه اینکه به جز پژوهش مریم کازرانی [۵] در سال ۱۳۷۸ تاکنون هیچ گونه پژوهشی که اصطلاحنامه سازی و اصطلاحنامه های تهیه شده در ایران را بررسی کند، انجام نشده است. با توجه به اینکه تهیه اصطلاحنامه ها مستلزم صرف زمان و هزینه بسیار است، ضرورت انجام پژوهش برای شناسایی مسائل اصطلاحنامه سازی در کشورمان احساس شد. به همین دلیل ضمن مطالعه مبانی نظری اصطلاحنامه های پیش از پیدایش وب و پس از آن، جهت شناسایی مسائل مدیریتی، تهیه و نشر و مسائل کاربردی اصطلاحنامه های تألیف و ترجمه شده در ایران مصاحبه عمیق انجام شد که چگونگی آن در ذیل آمده است.

روش بررسی

در این پژوهش از روش پژوهش کیفی استفاده شده است. همچنین در بخش مبانی نظری نیز روش پژوهش کتابخانه ای به کار رفته است.

جامعه پژوهش، تهیه کنندگان کلیه اصطلاحنامه های منتشر شده در ایران هستند. کلاً ۱۱۴ اصطلاحنامه در ایران منتشر شده است که امکان دسترسی به ۲ نفر از تهیه کنندگان این اصطلاحنامه ها - ناصر پاکدامن مترجم اصطلاحنامه توسعه فرهنگی آسیا و مهنوش معترف مترجم اصطلاحنامه

جامعه‌شناسی - وجود نداشت. تهیه کنندگان ۱۲ اصطلاحنامه باقیمانده ۶ نفر بودند که با ایشان مصاحبه انجام شد. این ۶ نفر عبارتند از: عبدالحسین آذرنگ، عباس حری [۶]، فاطمه رها دوست [۷]، فریبرز خسروی [۸] ملوک السادات بهشتی [۹] و محمد هادی یعقوب نژاد [۱۰-۱۴].

گردآوری داده‌ها از طریق مصاحبه عمیق انجام شده است. ابزار پژوهش، مصاحبه بود که به صورت مصاحبه طراحی شده با تعداد کمی سؤال بسته و تعداد بیشتری سؤال باز و عمیق تهیه شد و در تهیه آن از متون مربوط و تجربیات افراد دست‌اندرکار اصطلاحنامه‌سازی استفاده شد. از این طریق اطلاعات عمیقی در زمینه مسائل اصطلاحنامه‌سازی گردآوری شد. ضمناً در مباحث نظری، اطلاعات با مطالعه متون و منابع کتابخانه‌ای گردآوری گردید.

در این پژوهش داده‌ها پس از گردآوری، سازماندهی و داده‌های توصیفی و غیرتوصیفی که از طریق پرسش‌های بسته و باز تهیه شده بود، از یکدیگر تفکیک گردیدند و در نهایت خلاصه و منظم شدند. این نظم منشعب از رده‌بندی ساخته پژوهش بود. در مرحله پس از مشخص کردن ارتباط داده‌ها، تبیین و تفسیر داده‌ها انجام گرفت.

یافته‌ها

یافته‌های مربوط به مؤلفان و مجریان اصطلاحنامه‌ها حاکی از آن است که ۴ نفر از ۶ نفر متخصص در رشته کتابداری بودند و ۲ نفر دیگر تخصص‌هایی جز این رشته داشتند که شاید با مهجوریت رشته و حرفه‌بی‌ارتباط نباشد.

در زمینه مسائل مربوط به تهیه و نشر اصطلاحنامه‌ها ملاحظه شد که: عموم مترجمان از چند مشکل بنیادی رنج می‌بردند: (۱) نبود معادل‌های فارسی (۲) تفاوت املا و واژه‌ها (۳) ابهام در معانی دقیق اصطلاحات (۴) مشکل ترجمه توصیفگرها و مفاهیم انتزاعی (۵) نبود یا کمبود منابع قابل اطمینان (۶) مشکل عدم دستیابی به صاحب‌نظران و منابع زنده و شورایی نبودن تصمیم‌گیری‌ها.

در ایران به علت نهادینه نشدن اصطلاحنامه‌ها، تهیه کنندگان این منابع، غالباً کار تهیه اصطلاحنامه را به صورت عقد قرارداد و در قالب طرحی پژوهشی به انجام می‌رسانند.

مجریان با مشکلات گردآوری داده‌ها روبرو بودند که برخی عبارتند از: (۱) ضعف و ناکارایی نظام‌های ذخیره‌سازی و به عبارتی مسائل موجود در نمایه‌سازی، فهرست‌نویسی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی (۲) ضعف و ناکارایی نظام‌های بازیابی یا مسائل موجود در خدمات مرجع کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی.

مشکل انتخاب همکاران و متخصصان موضوعی مشکل دیگری بود که همه مجریان به آن اشاره کردند و از ناآگاهی متخصصان موضوعی از مفهوم اصطلاحنامه، کارکرد و کاربردهای آن و وقت نگذاشتن، بی‌علاقگی و توجه نشدن متخصصان رنج برده‌اند. از جمله مشکلاتی که در مورد تمام اصطلاحنامه‌های منتشر شده مشهود بود، مشکلات نرم‌افزاری و عدم ارتباط برنامه‌های نرم‌افزاری با یکدیگر است. نکته دیگری که می‌توان از آن به عنوان متغیر تأثیرگذار بر اصطلاحنامه یاد کرد استرس ناشی از فشارهای کاری به هنگام تهیه اصطلاحنامه است و رفع آن در گرو رفع بسیاری از مسائل فرهنگی و سیاسی و مدیریتی در سطح جامعه است. همینطور حمایت نهادهای مربوط از مجریان می‌تواند پشتوانه خوبی باشد و به رفع بسیاری از مشکلات کمک کند.

مشکلات بروکراسی و مالی، بنابراین حتی مسائل تهیه و نشر هم به گونه‌ای تابع مسائل مدیریتی است.

در زمینه مسائل مدیریتی اصطلاحنامه‌ها ملاحظه شد که (۱) تهیه کنندگان اصطلاحنامه‌ها نهایت توان و امکانات فردی خود را برای تهیه اصطلاحنامه‌ها به کار گرفته‌اند و موفقیت در کارهای انجام شده بیشتر مرهون تلاش تهیه‌کنندگان اصطلاحنامه‌ها و همکاران بوده است، تا همکاری و تلاش نهادهای ذیربط. (۲) تشکیلات سازمانی اصطلاحنامه‌ها در نهادها چنان که انتظار می‌رود فعال نیستند. (۳) در سطح ملی، شورایی‌عالی اطلاع‌رسانی، کتابخانه ملی و هر نهاد مورد انتظار دیگر مدیریت اصطلاحنامه‌سازی را عهده‌دار نشده است.

از نظر کاربرد اصطلاحنامه‌ها نیز مسائل موجود بی‌ارتباط با مشکلات یاد شده نیست. هیچکدام از تهیه‌کنندگان اصطلاحنامه‌ها دقیقاً اطلاع نداشتند که اصطلاحنامه تهیه شده در کدام کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی کاربرد داشته است، که این می‌تواند نشان‌دهنده ضعف نظام اطلاع‌رسانی کشور

باشد. بیشتر مشکلات در زمینه کاربرد اصطلاحنامه‌ها معطوف به خلاء ارتباطی بین تهیه کنندگان و نهادهای ذیربط، ضعف نقد اصطلاحنامه‌ها و استفاده نکردن نظام مند از رسانه‌های ارتباطی در این زمینه است.

بحث و نتیجه گیری

مبانی نظری اصطلاحنامه‌ها پیش از پیدایش وب و پس از آن تغییرات بسیاری کرده است و نشان دهنده همان تحولاتی است که میلستند [۱۵] شیری و روی [۱] و میلر [۱۶] به آن اشاره کرده‌اند. این تحولات عبارتند از تحول در زمینه تعریف و نقش اصطلاحنامه، نگرش به روابط معنایی و شکل ظاهری اصطلاحنامه‌ها.

یافته‌ها در رابطه با مبانی نظری و تحولات آن در رابطه با پیدایش وب نشان می‌دهد که علی‌رغم تحولات بسیار عمیقی که در کشورهای پیشرفته در نظام‌های ذخیره و بازیابی اطلاعات و اصطلاحنامه‌ها صورت گرفته است، در ایران، تغییر بنیادی و عملی آشکاری را شاهد نبوده‌ایم و دیدگاه‌ها همان دیدگاه‌های سنتی حاکم‌اند و مبانی نظری موجود در زمینه اصطلاحنامه و اصطلاحنامه‌سازی کماکان متعلق به دوره‌های پیش از پیدایش وب و اینترنت است و این نشان می‌دهد که هنوز شکاف‌ها و خلاءهای مطالعاتی و نظری بسیار زیاد است.

در مورد مسائل مدیریتی اصطلاحنامه‌ها این نتیجه به صورت بسیار روشن حاصل می‌شود که تلاشی که طی فرآیند اصطلاحنامه‌سازی انجام شده است، مرهون زحمات و فداکاری تهیه کنندگان اصطلاحنامه‌ها و همکاران ایشان بوده است تا نظم برنامه ریزی نهادهای مربوطه و سازمان‌های طرف قرارداد و هیچ‌سازمانی در سطح ملی، برنامه ریزی و حمایت از اصطلاحنامه‌ها را عملاً و رسماً عهده دار نشده است. به همین دلیل ارتباط بین اصطلاحنامه‌سازان انگشت شمار فعلی هم یا وجود ندارد یا در حداقل و به شکل غیر مستقیم و موردی و فردی است. همچنین بین نهادهای مسئول تهیه اصطلاحنامه و انجمن‌های تخصصی تقریباً ارتباطی وجود ندارد.

یافته‌های تحلیل شده در باب مسائل مدیریتی که از مسائل تهیه و نشر و نقد و ارزشیابی جدا نیستند، نشان می‌دهد که تهیه کنندگان اصطلاحنامه‌ها دچار عمیق‌ترین و وسیع‌ترین مشکلاتی هستند که می‌توان تصور کرد، چرا که این

متخصصان، هم از مشکلات مدیریتی نهادهای طرف قرارداد خود رنج می‌برند و هم در اثر بی‌ارتباطی سازمان‌ها و ضعف نهادهای علمی و اطلاعاتی دیگر، ناچارند کارهای انجام نشده نهادهای دیگر را به شیوه‌هایی اقتضایی و اغلب با استفاده از روابط و تلاش‌های شخصی‌شان انجام دهند و به دلیل ناهماهنگی و ناموزونی فعالیت‌ها در سطح ملی نمی‌توانند از دوباره‌کاری‌ها جلوگیری کرده و از تعاون و همیاری و همفکری هم‌تایان خود در دیگر نهادها بهره ببرند.

به علت نهادینه نشدن اصطلاحنامه‌ها در ایران، تهیه کنندگان این منابع غالباً کار تهیه اصطلاحنامه را به صورت عقد قرارداد در قالب طرحی پژوهشی به انجام می‌رسانند و این مستلزم آن است که مجریان به تنهایی بار سنگین یک نهاد را به دوش بکشند، به ویژه اگر شرایط مندرج در قرارداد مناسب نباشد و در نهایت تهیه اصطلاحنامه به عنوان یک طرح پژوهشی در زمان معین آغاز شده و در زمان معین به اتمام می‌رسد نه اینکه به عنوان یک امر ضروری و دائمی محسوب گردد. حتی اگر تهیه کننده اصطلاحنامه‌های علمی رگم مشکلات فراوانی که متحمل شده است، مجدداً به فکر ویرایش اصطلاحنامه بیفتد، فاصله زمانی ایجاد شده بین دو ویرایش اصطلاحنامه موجب می‌شود که پشتوانه مدون و مناسب برای تهیه اصطلاحنامه وجود نداشته باشد. این مسائل مختص اصطلاحنامه‌هایی که به صورت طرح پژوهشی انجام شده‌اند نمی‌باشد، بلکه حتی در اصطلاحنامه‌هایی که نهادینه شده بودند نیز مجریان برای توجیه سازمان مادر ناچار به صرف تلاش و وقت بسیار شده‌اند.

همگی تهیه کنندگان درگیر مشکلات نرم‌افزاری و عدم ارتباط برنامه‌های نرم‌افزاری با یکدیگر بودند. به گونه‌ای که هیچ‌کدام از تهیه کنندگان اصطلاحنامه‌ها به جز تهیه کنندگان اصفا و اصطلاحنامه پزشکی فارسی که در زمینه نرم‌افزار زمینه دوباره‌کاری را از بین برده و هر دو از یک نرم‌افزار واحد با تغییرات و تفاوت‌هایی استفاده کرده‌اند، در فرآیند تهیه برنامه نرم‌افزاری با یکدیگر ارتباطی برقرار نکرده‌اند. در صورتی که چنانچه نظام‌های ذخیره و بازیابی از مدیریتی در سطح ملی برخوردار می‌بود، در زمان و انرژی صرفه جویی می‌شد.

همگی تهیه کنندگان از ضعف ارتباط نهادهای مسئول تهیه اصطلاحنامه و انجمن‌های تخصصی و کارکرد ضعیف این

- اصطلاحنامه سازی در عصر ورود به پارادایم نو با به کارگیری رویکرد ماتریس. جهان کتاب سال نهم ۱۳۸۳، شماره ۴، صص ۳۰-۳۲.
۳. نشاط نرگس، امیرحسینی مازیار. اصطلاحنامه. در دائرة المعارف کتابداری و اطلاع رسانی. ویراستار عباس حری. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۸۱.
۴. دانشی محمد حسین، آذرننگ عبدالحسین. اصطلاحنامه علم اطلاع رسانی و دکوماتاسیون. مرکز اسناد فرهنگی آسیا، تهران، ۱۳۵۷.
۵. کازرانی مریم. ارزیابی اصطلاحنامه های فارسی با استانداردهای ایزو (ISO). پایان نامه کارشناسی ارشد تهران: دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۷۸.
۶. حری عباس. با همکاری پروانه گودرزی. اصطلاحنامه بین المللی توسعه فرهنگی یونسکو. تهران: دفتر پژوهش های فرهنگی، ۱۳۷۷.
۷. رها دوست فاطمه. اصطلاحنامه پزشکی فارسی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۶.
۸. خسروی فریبرز. اصطلاحنامه فرهنگی فارسی (اصفا). ویرایش ۲. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۴.
۹. بهشتی ملوک السادات. اصطلاحنامه نما. نظام مبادله اطلاعات علمی فنی. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی، ۱۳۷۵.
۱۰. یعقوب نژاد محمد هادی. اصطلاحنامه اصول فقه. ناظر عباس حری. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز انتشارات، قم، ۱۳۷۶.
۱۱. یعقوب نژاد محمد هادی. اصطلاحنامه علوم قرآنی. ناظر عباس حری. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز انتشارات، قم، ۱۳۷۶.
۱۲. یعقوب نژاد محمد هادی. اصطلاحنامه فلسفه اسلامی. ناظر عباس حری. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز انتشارات، قم، ۱۳۷۶.
۱۳. یعقوب نژاد محمد هادی. اصطلاحنامه کلام اسلامی. ناظر عباس حری. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز انتشارات، قم، ۱۳۷۶.
۱۴. یعقوب نژاد محمد هادی. اصطلاحنامه منطق. ناظر عباس حری. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز انتشارات، قم، ۱۳۷۶.

15. Milsted JL. Use of Thesauri in the Full-Text

Environment. Available from URL:

<http://www.jelem.com/useof.htm>

16. Miller U. Thesaurus Construction and Information Environment. In: Encyclopedia of Library and Information Science, Vol 68, New York: Marcel and Dekker, 1998, 319-336.

انجمن ها شکایت داشتند. در واقع انجمن های تخصصی بهترین نهاد برای شناسایی و معرفی متخصصان موضوعی واجد شرایط برای همکاری با اصطلاحنامه ها هستند که چون درست فعالیت نمی کنند، نمی توانند حمایت کننده اصطلاحنامه سازان از این جهت باشند. تهیه کنندگان اصطلاحنامه عموماً ناچار می شوند همکاری متخصصان موضوعی را به طور اتفاقی و از کانال روابط و آشنایی های شخصی جلب کنند و چنانکه دیدیم مشکلات بیگانگی متخصصان موضوعی با مفاهیم و کارکردهای اصطلاحنامه از بنیادی ترین مسائل اصطلاحنامه است که همه مصاحبه شوندگان با آن درگیر بودند در چنین حالتی تنها مدیریتی همه جانبه و همسو با دیگر بخشهای مدیریتی در سطح ملی می تواند در این زمینه معضل گشا باشد. قرار نیست یک نهاد مسئولیت تهیه همه اصطلاحنامه ها را عهده دار شود بلکه تنها کافی است نهادی، مثلاً شورایی عالی اطلاع رسانی، وظیفه برنامه ریزی و حمایت و هماهنگی اصطلاحنامه ها را به عهده بگیرد و مثلاً با استفاده از بازخورد پژوهش هایی مثل پژوهش حاضر تمام موانع تهیه اصطلاحنامه ها را بررسی و شناسایی کرده و از دوباره کاری ها و بی ارتباطی های پیشگیری کند و گرنه بازتاب مسائلی چون از بین رفتن پشتوانه انتشاراتی، عدم توازن در تخصیص بودجه اصطلاحنامه ها، عدم استفاده و کاربرد به علت ضعف نظام ذخیره و بازیابی اطلاعات، عدم استفاده از اصطلاحنامه ها به علت در دسترس قرار نگرفتن آنها و نشر ناکافی و ضعف نقد و بررسی و ارزشیابی و عدم تضمین تداوم و پویایی اصطلاحنامه ها، جز در صورتی که در قالب پژوهشی نظام مند و از سوی نظامی مشرف در سطح ملی طرح و پیگیری شود، مشکلی چون دیگر مشکلات و مسائل بروکراتیک سازمان های دولتی خواهد بود و بیان این نارسایی ها صرفاً در کلیت آن است که معنای حقیقی اش را می یابد و اثر بخش خواهد بود. ♦

References

1. Shiri A, Revie C. Thesauri on the Web: Current Developments and Trends. Online Information Review 2000; 24 (4): 273-79.
۲. رها دوست فاطمه. بازنگری چند بعدی اطلاع رسانی و

The Problems of Thesaurus Construction in Iran from Thesaurus Makers' Point of view

Rahadust F¹, Hosseiny zadeh A²

Abstract

Introduction: The present research attempts to study the theoretical foundations of thesaurus construction before and after internet and identify the problems of thesaurus construction in Iran from the point of view of thesaurus makers and translators of the published thesauri.

Methods: The research population was 6 thesaurus makers (AbdolHossein Azaragn, Abbas Hori, Fatemeh Rahadoost, Fariborz Khosravi, Molookolsadat Beheshti, Mohammad Hadi Yaeghoub Negad), who have published 12 thesauri since 2003. This was a qualitative study done for the first time in the academic environment of LIS. Data collection was done through interview. After interviewing the research population and studying the related literature, the data was classified into different groups and then analyzed according to the measures discussed in methodology section.

Findings: The findings indicated that: 1) The theoretical foundations of thesaurus construction have changed after the introduction of web and the revolutionalized environment of information technology, 2) Most problems experienced by the interviewers were of managerial and administrative nature and almost all of the thesaurus makers suffered from lack of adequate and proper interaction among responsible institutions, at institutional and national levels. The other problems could be enumerated as: weakness of storage and retrieval systems, the undocumented queries in reference departments of libraries and information centers, weakness of information literacy of subject specialists, shortage of budget and lack of appropriate evaluation measures and thesauri criticism in the LIS environment.

Conclusion: Many of problems that thesaurus makers experienced were of managerial and administrative nature and almost the entire thesaurus makers suffered from lack of adequate and proper interaction among responsible institutions, at institutional and national levels.

Key words: *Thesaurus, Thesaurus Construction, Thesaurus makers, The Problems of thesaurus.*

1- Faculty member, School of Management & Informatics, Iran University of Medical Sciences

2- MS. c in Medical Informatics, School of Management & Informatics, Iran University of Medical Sciences